

CRÍTICA

Clixés en blanc

CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Joan Rendé, *La pedra a la sabata*. Premi Mercè Rodoreda 2003. PROA. Barcelona, 2004.

El primer dels dotze contes de *La pedra a la sabata* (premi Mercè Rodoreda 2003), el que dona nom al recull, defineix perfectament el to, els recursos estilístics i els límits que s'ha imposat Joan Rendé (Barcelona, 1943). El protagonista és un jove sense ambicions, de classe baixa, fill d'uns pares alcohòlics, que casualment ha topat amb una soprano cèlebre, "patrocinadora de la Societat Municipal per la Dignitat dels Animals". Rendé expressa la trobada amb una prosa juganera: "Dos mons personals allunyats en tot i tanmateix ara units per una mateixa causa: l'amor zoològic, l'interès desinteressat per l'ànima canina". Per un malentès, el protagonista (de nom Modest) acaba sent objecte d'un homenatge amb presència del regidor del barri i de la diva i rep com a propina una feina subalterna a la gosserra municipal. Una festa amb polítics que fan discursos, una soprano que sembla una rèplica de la Castafiore dels còmics de Tintín i un noi de barriada, pràcticament un vagabund, són elements que aboquen fatalment a un final grotesc, de guinyol. Ara: Rendé mitiga constantment l'acidesa a què el porta la narració, es recrea en el seu estil foteta, d'un humorisme amable, que es distancia, per suavitzar-los, dels aspectes més sòrdids i que aconsegueix desactivar la força del desenllaç. Al final del llibre, Modest (és el protagonista de tots els contes, menys quan ho és el seu fill, Modestet) és vell i fa de guàrdia en un museu de rellotges (un "Museu del Temps"); entre els rellotges, hi ha "bombes de rellotgeria, sobre les quals l'avi Modest, per respecte i professionalitat, mai no ha gosat preguntar al patró del museu si són desactivades o no", però per si de cas "té en compte d'endarrerir un per un aquests ginys bèl·lics tan traïdors vint-i-quatre hores cada dia, així els impedeix discretament que puguin arribar mai a l'hora del desenllaç final".

JOAN RENDÉ, GUANYADOR DEL PREMI MERCÈ RODOREDADA DE NARRATIVA

L'autor procedeix, en el tractament del seu material narratiu, amb una discreció similar a la del personatge quan s'ocupa de les bombes. Però si de debò maneja un material explosiu tan devastador, és llàstima que faci tants esforços per impedir-ne l'efecte.

La majoria dels dotze contes de *La pedra a la sabata* estan situats en una Barcelona afectada per l'especulació immobiliària, vista pels ulls de l'antiheroi Modest, que a cada conte és més vell, sense que s'hagi produït l'acumulació d'experiència que se sol esperar dels personatges de novel·la. Les experiències li rellisquen per sobre. Quan s'aparella i té un fill (al conte *Triar és renunciar*),

no és per decisió pròpia, i així quan la mare del seu fill els deixa, a ell i fill, Modest reflexiona: "Ben mirat, no hem renunciat a res, perquè res no haviem triat". I tan tranquil! En el conte *L'escalada* Modest participa en un concurs televisiu d'escalada per a no escaldadors vagament inspirat en els concursos de reptes estrambòtics com ara *El talp* i *La isla de los famosos*. ¿Què hi fa algú apàtic com ell participant en aquell circ? Ha canviat? No. El conte conclou amb una frase que recalca el poc interès que sent per aquella mena de concursos. Que un autor fiqui el personatge en un concurs de televisió senzillament per demostrar que no hi tenia res a fer,

encara que el guanyi, és una història que podria resoldre's en una sàtira més o menys dura de segons quins muntatges mediàtics. Rendé en fa un conte inofensiu i previsible. En *L'extinció de la Casa dels Poetes* (el títol, i no només el títol, recorden *La caiguda de la Casa Usher*, de Poe), se'ns explica el trasbals de les obres d'aquesta Casa dels Poetes (sembla que l'autor s'ha inspirat en les obres de l'Ateneu Barcelonès), on Modest ha anat a parar, com sempre, de rebot: perquè va rebre un accésit en un premi de poesia. A la *nouvelle* *Davant del rei Suècia*, Quim Monzó explotava bé l'exasperació que una petita reforma causava en un poeta que aspira al premi Nobel. Aquí, com que es tracta d'unes obres de grans proporcions, la destructivitat i l'exasperació també s'hauria d'esperar que fossin descomunals. Rendé presenta una colla d'operaris temibles, que no s'entenen ni entre ells perquè són immigrants de diferents orígens, que desencadenen un caos babèlic. Llançat a la inversemblança més delirant, Rendé fa que els seus paletes converteixin un piano de

La majoria dels dotze contes estan situats en una Barcelona afectada per l'especulació immobiliària

El resultat és una comicitat entretinguda, però és la innocuïtat la que acaba guanyant la partida

—si ha triat una "Casa dels Poetes" no pas ser perquè sí— i deixa anar que "el pobre casallot [...] produïa un nombre ben perceptible de bojós, sobretot en els socis de mitjana edat". Però tot s'acaba —es desactiva— aquí. Després ve l'espectacle circense de les obres, que, pel cas, igual es podrien haver situat en un club de lords anglesos estereotípics com en un edifici ple de poetes catalans; el resultat és una comicitat entretinguda, però és la innocuïtat la que acaba guanyant la partida.

La prosa de Rendé és refistolada i, en certs moments, les ganes de fer-ho bonic li fan escriure: "Com una galledada de claror superlativa", "fa un cop d'ull escorcollador al voltant", "la saviesa ancestral del tacte", etcètera. Potser no requerien altra cosa unes històries al voltant d'un Modest, aquest personatge desdibuixat, sense una identitat definida (no s'ha fet mai el carnet d'identitat i, quan prova de fer-se'l, descobreix que no surt a les fotos, el clixé queda en blanc), que en unes altres mans hauria sigut l'ocasió per fer un retrat implacable de l'època en què viu. En tot cas, val com a símptoma.